

УДК 330:351

ПОТОЧНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ ДЕРЖАВИ

Олександр Патроник

студент

Науковий керівник: **Наталія Зеліско**

канд. екон. наук, доцент

кафедри економіки

Львівський національний

університет природокористування

В умовах, коли значна частина території України була тимчасово окупована або перетворена на поле бою, а решта зазнала менш тяжких, але все ж таки значних потрясінь від військових руйнувань, країна багато втрачає економічно. Гуманітарна катастрофа та бойові дії, що розгорнулися в кількох великих містах, призвели до масової внутрішньої та зовнішньої міграції.

Через обмеження в зборі статистичних даних під час війни точні дані про економічну активність майже відсутні, але прогнози дають Україні падіння ВВП у 2022 році від -10% (МВФ) до $-35-40\%$ (попередній прогноз українського уряду) за умови, що території, які окупувала Росія, не розширюватимуться, а активна фаза війни не триватиме довше за кілька місяців. Більшість аналітичних центрів, банків та рейтингових агентств проєктують свої прогнози у цьому діапазоні. Ці цифри, які хоч і не підтверджені офіційними даними, відповідають зниженню споживання електроенергії приблизно на 35% .

Ділова активність у перші тижні війни призупинилася і далі відновлюється дуже повільно. Понад половина компаній-членів Європейської бізнес-асоціації в Україні припинили або призупинили свою діяльність у воєнний час (57%).

Імпорт скоротився не лише через логістичні проблеми та скорочення попиту, а й через заборону на некритичні імпортні операції, яку запровадив Національний банк України, щоб уникнути волатильності валюти.

Дані інфляції, які опублікувала Державна служба статистики, показують зростання споживчих цін у березні на 4,5% порівняно з лютим. У річному вираженні зростання цін, імовірно, опиниться, швидше за все, у проміжку 15–20%. Сьогодні зростання цін стримують адміністративними заходами, такими як регульовані ціни на пальне, газ, опалення та електроенергію, а також фіксованим обмінним курсом. З поступовим ослабленням обмежень дуже можливе зростання інфляції.

Важко переоцінити значення України для світової продовольчої безпеки. Україна є важливим експортером зернових культур (пшениці, кукурудзи, ячменю). Україна також є найбільшим експортером соняшnikової олії у світі. Деякі країни залежать від України більше за інші: імпорт пшениці з України має вирішальне значення для деяких країн Близького Сходу (Єгипет); частка України у загальному китайському імпорті пшеничного борошна становить 44%, кукурудзи – 55%, соняшnikової олії – 59%.

Такі негативні економічні наслідки вказують на те, що після війни Україні категорично не можна повертатися до довоєнної економічної політики. Спроби вкотре обмежити економіку жорсткими рамками марксизму, номенклатурно-бюрократичного «ручного» регулювання ринків, цін та потоків (кейнсіанство) – це завдавати шкоди своїй країні.

Спроби вдатися до бюрократичних проєктів виділення «точок зростання», визначення «перспективним секторам розвитку» (від уряду, парламенту або «авторитетних» західних консультантів), спеціальних зон розвитку – для цього передбачені пільги, дотації, субсидії та преференції – це консервація бідності, відсталості та роздратування в Україні.

На думку експертів, для відновлення до довоєнного рівня знадобиться понад десять років. Результат може бути зовсім інакший, якщо радикально змінити економічну політику, відмовитися від теорії та практики комплексного національного інтервенціонізму.

Звісно, будь-які прогнози сьогодні є високоспекулятивними. Вони містять оцінку багатьох динамічних чинників. Їхня інтенсивність змінюється дуже швидко. Зрозуміло одне: у 2022 році росія війною завдала українській економіці удару, який можна порівняти з руйнуваннями Другої світової війни.

Уже сьогодні необхідно виробити параметри, контури економічної політики, яка враховувала б повоєнний стан виробників товарів та послуг, ресурси домашніх господарств та держави. Потрібна працююча, динамічна модель для ефективного використання як репарацій від Росії, так і міжнародної допомоги з різних джерел.

Ці обставини дають шанс створити нову структуру економіки, перейти від сировинно-аграрного типу економіки до технологічного, у якому Україна зможе продавати світу не тільки зерно та руду, а різноманітні продукти з високою доданою вартістю.

Список використаних джерел

1. Економіка України під час війни: оперативна оцінка, квітень 2022. – URL: <https://ces.org.ua/ua-economy-in-war/> (дата звернення: 12.04.2022).
2. Війна в Україні: Шмигаль оцінив падіння економіки. – URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/03/29/novyna/ekonomika/vijna-ukrayini-shmyhal-oczinyv-padinnya-ekonomiky> (дата звернення: 30.03.2022).
3. Війна. Все, що відбувається з економікою, бізнесом в Україні. – URL: <https://forbes.ua/news/viyna-vse-shcho-vidbuvaetsya-z-ekonomkoyu-biznesom-v-ukraini-ta-sviti-03032022-4086>та світі (дата звернення: 30.03.2022).
4. Економічні наслідки війни в Україні відчують далеко за її межами. – URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60619288> (дата звернення: 3.04.2022).